

Cemil İNAN¹, Serdar ERKUŞ²

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Özet

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşlerini değerlendirmeye yöneliktir. Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır ilinde görev yapan 36 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanılmış olup elde edilen verilerin içerik analizi yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenlerin düşük ücret almaları, toplumda itibarsızlaştırılmaları ve zor koşullarda çalışıyor olmaları öğretmenlik mesleğine ilişkin olumsuz görüşlere sahip olmalarının nedenleri olarak görülmüştür. Bunun yanında olumlu görüşlere sahip olan öğretmenlerin nedenleri arasında ise, uygun çalışma saatleri ve kadınlar için ideal bir meslek olması görülmüştür. Ayrıca ücretli öğretmenlik gibi uygulamaların öğretmenlerin mesleklerine ilişkin algılarını olumsuz yönde etkilediği görülmüştür. Bu uygulama, öğretmenlik mesleğinin herkes tarafından yapılabilecek basit bir meslek olarak algılanmasına neden olmaktadır. Çünkü bir doktorun alternatifi olarak ‘‘ücretli doktor’’, bir mühendisin alternatifi olarak ‘‘ücretli mühendis’’, bir avukatın alternatifi olarak da ‘‘ücretli avukat’’ uygulamaları bulunmamaktadır. Bu durum, öğretmenlerimizin mesleklerine ilişkin olumsuz bir algıya sahip olmasına neden olmaktadır.

Anahtar kelimeler: Öğretmenlik Mesleği, Sınıf Öğretmenleri, Öğretmen Görüşleri

EVALUATION OF CLASSROOM TEACHERS’ OPINIONS RELATING TO TEACHING PROFESSION

Abstract

Aim of this research is to evaluate classroom teachers’ opinions relating to teaching profession. This research’s study group consists 36 classroom teachers working in Diyarbakır in 2016-2017 educational year. Qualitative research method is used in this research. Research’s data was gathered by using semi-structured interview form and all of the gathered data is content-analysed. According to the results of the research, the main reasons of teachers’ negative opinions relating to teaching profession can be listed as; low-paid salary, discredit in society, working under difficult conditions. Besides, the main reasons of having positive opinions can be listed as; favourable working hours and its being suitable for women. Besides, it is shown that implementations like ‘paid (substitute) teachers’ affect teachers’ opinions about their professions in a negative way. This implementation causes a misunderstanding amongst society as if teaching is an ordinary profession, which can be managed by anyone just because there are no other implementations like ‘paid (substitute) doctor’, ‘paid (substitute) engineer’ or ‘paid (substitute) lawyer’ as an alternative. Thus; this condition causes teachers’ to have a negative perception about their own professions.

Key Words: Teaching profession, Classroom Teachers, Teacher Opinions

¹ Yrd. Doç. Dr., Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, İlköğretim Matematik ABD, cinan@dicle.edu.tr

² Öğretmen, MEB, Diyarbakır Bağlar Ekince İlkokulu, serdarkeruss@gmail.com

GİRİŞ

Öğretmenlik mesleği, toplumsal yaşamın ve iş bölümünün bir sonucu olarak meydana gelen ve toplumsal yaşamın sürdürülmesinde oldukça önemli bir yere sahip olan mesleklerden biridir. (Gürses, Doğar, Özkan, Açıkyıldız, Bayrak ve Yalçın, 2005). Erden (1998)'e göre öğretmenlik mesleği, eğitim sektörü ile ilgili olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip, alanda özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyon gerektiren, profesyonel statüde bir uğraşı alanıdır. Alkan (2000) ise öğretmenlik mesleğini, bireylerin ve toplumun yaşam tarzına şekil veren meslek olması sebebiyle bir toplumun eğitimini etkili ve verimli kılan temel unsurlardan biri olarak nitelendirmiştir.

Günümüzde öğretmenlerin vizyonu ve misyonu değişmiştir. Toplumda beklentilerin artması öğretmenlerde nitelik aranması sonucunu ortaya çıkarmıştır. Geçmişte öğretmenler bilgiyi ileten, otoriteyi temsil eden, öğrenciyi tanımadan öğretim yapan kişilerdi. Günümüzde ise öğretmenler, olumlu öğrenme ortamı oluşturan, öğrenmeyi öğreten ve öğrenciyi rehberlik eden kişiler haline gelmişlerdir. Söz konusu durum öğretmenleri tembelleştirmekten ziyade, bilgilerini güncelleyen ve sürekli olarak bilgiyi takip eden bir konuma getirmiştir (Ocak ve Gündüz, 2008).

Herkes eğitimin geliştirilmesinde öğretmenin rolünü bilmektedir. Bir toplumun gelişmesinde öncelikli olarak iyi yetişmiş insan gücüne ihtiyaç duyulmaktadır. İyi yetişmiş insan gücü ise iyi okullarda mümkündür. Okulların iyi olabilmesi de öğretmenler tarafından verilen kaliteli eğitime bağlıdır. Öğretmenlerin kaliteli eğitim verebilmesi için de kendilerini iyi yetiştirmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin kendilerini iyi yetiştirebilmesi de hem hizmet öncesinde iyi yetişmesine hem de hizmet içinde kendini geliştirmesine bağlıdır. Bu nedenle öğretmenlere her yönden destek olunmalı ki; öğretmenler kendilerini hem kişisel hem de mesleki olarak geliştirebilme fırsatına sahip olabilsinler. (Seferoğlu, 2001).

Eğitim sisteminin tüm aşamaları önemli olmakla birlikte, öğrencinin özelliğinden dolayı ilkökul ve ilkökul öğretmenliği ayrı bir öneme sahiptir. Bu sebeple öğretmenden bir takım davranışları yerine getirmesi istenirken onun da kişisel ve mesleki birçok sorunu olacağı unutulmamalıdır. Mesleki sorunların yanına kişisel sorunlar da eklenince sorunların sınıfı etkilememesi söz konusu değildir (Ataklı, 1996). Bir toplumun bütün meslek grupları önemlidir. Ancak bu meslek gruplarının içinde öğretmenlik mesleğinin ayrı bir önemi vardır. Çünkü doktorunu, avukatını, savcısını, mühendisini vb. yetiştiren öğretmendir. Bir toplumda doktorun, avukatın, savcının, mühendisin iyi yetişmesini istiyorsak önce öğretmenleri iyi yetiştirmeliyiz. Ardından öğretmenlere mesleklerini sevdirmeliyiz ki yaptıkları işte başarılı olabilsinler. Eğer öğretmenler mesleklerine ilişkin olumsuz görüşlere sahip olursa mesleklerinde de başarılı olamazlar.

Genel olarak mesleklerin hepsinde statü ile rolleri arasında bir uyum ve denge var iken öğretmenlik mesleğinde aynı uyum ve dengeden söz etmek güçtür. Bu doğrultuda öğretmenlik mesleğine baktığımızda, statü ve rolleri arasında çok fazla çelişki ve tutarsızlık olduğu görülmektedir. Bu çelişki ve tutarsızlık ülkemizde daha fazla dikkat çekmektedir. Özetle öğretmenlik statüsü, rolleri karşılaştırıldığı zaman oldukça düşük seviyede kalmaktadır. Eğitimin vazgeçilmez unsuru olan öğretmenlerin mesleki ve toplumsal rollerini yerine getirebilmesi için öğretmenlerin mesleklerinden her anlamda doyum almasını, mesleğini sevmesini, kendine güven duymasını, eğitim süreci içerisinde karar alma mekanizmalarında yer

almasını sağlamak gerekir. Tüm bunların gerçekleşmesi içinde öğretmenlerin statüsünün yükseltilmesi, toplumda itibar gören bir meslek durumuna getirilmesi gerekir (Bek, 2007).

Ülkelerin geleceğinde öğretmenler çok önemli fonksiyonlara sahiptirler. Eğitim sistemlerinin en temel ögesi öğretmenlerdir. Toplumların gelişmesinde, nitelikli insan gücünün yetişmesinde, toplumda sosyal barış ve huzurun sağlanmasında, bireylerin sosyalleşip topluma hazırlanmasında, gelecek kuşaklara kültür ve değerlerin aktarılmasında öğretmenlerin en önemli rolü alması beklenmektedir (Çelikten ve Can, 2003). Öğretmenlik mesleğinin bu derece önemli olduğu düşünüldüğünde öğretmenlerin kendi mesleklerini severek yapmaları ve kendi mesleklerinde mutlu olmaları başarıları için önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini nasıl tanımladıklarını, öğretmenlik mesleğini seçmelerindeki faktörlerini, öğretmenlik mesleğini tekrar seçip seçmeyeceğine ilişkin görüşlerini, aldıkları maaşların öğretmenlik mesleğine ilişkin algılarını nasıl etkilediğini belirlemek ve bunun yanında öğretmenlik mesleğine ilişkin algılarını olumlu yönde etkileyebilmek için öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, araştırmada kullanılacak veri toplama aracı ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşlerini değerlendirmeye yönelik olan bu araştırma nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir yolun izlendiği araştırma biçimidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmada yanıt aranan soruların çözümü için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. “Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırmacı görüşme sorularını önceden hazırlar; ancak görüşme sırasında araştırılan kişilere kısmi esneklik sağlayarak oluşturulan soruların yeniden düzenlenmesine, tartışılmasına izin verir. Bu tür görüşmede, araştırılan kişilerin de araştırma üzerine kontrolleri söz konusudur” (Ekiz, 2009).

Evren ve Örneklem

Araştırma, 2016-2017 eğitim-öğretim yılı içerisinde Diyarbakır ilinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokullarında görev yapan sınıf öğretmenlerini kapsamaktadır. Araştırmada maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Buradaki amaç, göreceli olarak küçük bir örneklem grubu oluşturup bu örnekleme çalışmasıyla probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini en yüksek derece yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Örnekleme oluşturan katılımcılar çeşitli kriterlere göre belirlenmiştir. Katılımcıların belirlenmesinde birinci kriter gönüllü olmalarıdır. İkinci kriter cinsiyetine göre eşit dağılım yapmaktır. Üçüncü kriter ise hizmet sürelerine göre eşit sayıda dağılım yapmaktır. Bu doğrultuda araştırmanın örneklemini 18'i kadın ve 18 erkek olmak üzere toplam 36 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerin 12'sinin hizmet süresi 1-10 yıl, 12'sinin hizmet süresi 11-20 yıl ve 12'sinin hizmet süresi 21 ve üstü yıl şeklindedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veri toplama aracı beş açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplara herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Görüşme, öğretmenlerden izin alınıp ses kaydı alınarak yapılmıştır. Görüşme esnasında öğretmenlere sorulan sorular açık ve anlaşılır olup geçerlilik boyutunda iki uzman tarafından incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Kodlama tutarlılığını sağlamak amacı ile alanında uzman iki farklı araştırmacı tarafından kodlama yapılmış ve tutarlılık % 94 bulunmuştur. Bu tutarlılık oldukça yüksektir. Çünkü kodlayıcılar arası güvenilirlik % 80'den büyük ve mümkün olduğunca % 90'a yakın olması beklenmektedir. (Miles ve Huberman, 1994). Analiz sırasında öğretmenlerin sorulara yönelik ifade ettikleri görüşlerini yansıtan kodlar oluşturulmuştur. Kodlama işleminden sonra verilerin eşleştirilmesi işlemine geçilmiştir. Eşleştirme işleminde kodlar birleştirilerek alt temalar oluşturulmuş ve her bir alt tema, temaların altına yerleştirilmiştir.

BULGULAR

Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşlerine yönelik elde edilen bulgular.

Araştırmanın “Öğretmenlik mesleğini nasıl tanımlıyorsunuz?” sorusu ana tema olarak kabul edilmiştir. Analizlerden elde edilen temalar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğini Nasıl Tanımladıklarına İlişkin Görüşler

Temalar	Frekans	Yüzde (%)
Eğiten ve öğreten bir meslek	19	32,20
Fedakârlık yapılan bir meslek	12	20.34
Vicdani bir meslek	8	13.56
Kutsal bir meslek	8	13.56
Yol gösteren bir meslek	7	11.86
İtibarsızlaştırılan bir meslek	5	8.48
Toplam	59	100

Tablo 1 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini nasıl tanımladıklarına ilişkin görüşlerine göre en yüksek frekansa sahip temanın “Eğiten ve öğreten bir meslek” olduğu görülmektedir. Bunu “Fedakârlık yapılan bir meslek” teması izlemektedir. Daha sonra ise sırasıyla “Vicdani bir meslek”, “Kutsal bir meslek”, “Yol gösteren bir meslek” ve “İtibarsızlaştırılan bir meslek” teması takip etmektedir. Bu soruya bazı öğretmenlerin verdiği yanıtlar şöyledir;

Öğretmenlik mesleği insanlara bilmesi gereken ve kullanabileceği bilgileri öğreten, ilim ve bilim konusunda onlara yol gösteren bir meslektir (Öğretmen 17).

Bence bir gönül mesleğidir. İnsan öğretmenliği sevmezse kesinlikle yapamaz. Ayrıca öğretmenlik vicdanla yapılması gereken bir meslektir (Öğretmen 3).

Öğretmenlik peygamber mesleğidir ve kutsal bir meslektir. Fedakârlık gösterip vicdani yapılması gereken bir meslektir (Öğretmen 21).

Öğretmenlik mesleği çok güzel ama bir o kadar da zorlukları olan bir meslektir. Öğretmenlik mesleğinin amacı, kişiye hayatında faydalı bilgileri elde edebilmesi için yol gösterip rehberlik etmektir (Öğretmen 19).

Türkiye'deki tanımı en fazla itibarsızlaştırılan meslektir. Buna rağmen benim hep hayalimdeki meslek öğretmenlikti. Çünkü çocuklar ile bir arada olmayı, onları anlamayı, onlara bir şeyler öğretmeyi, kalplerindeki ince tele dokunmayı ve onları hayata hazırlamayı hep istemişimdir (Öğretmen 9).

Araştırmanın “Öğretmenlik mesleğini seçmenizdeki faktörler nelerdir?” sorusu ana tema olarak kabul edilmiştir. Analizlerden elde edilen temalar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğini Seçmelerindeki Faktörlere İlişkin Görüşler

Temalar	Frekans	Yüzde (%)
İş bulma fırsatının fazla olması	15	23.44
Öğretmenlik mesleğini sevmesi	13	20.31
Çalışma saatlerinin uygun olması	13	20.31
Ekonomik nedenler	10	15.63
Kadınlar için ideal bir meslek olması	4	6.25
İdealindeki meslek olması	4	6.25
Üniversite giriş puanının bu bölüme yetmesi	3	4.69
Ebeveyn isteği üzerine	2	3.12
Toplam	64	100

Tablo 2 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini seçmelerindeki faktörlere ilişkin görüşlerine göre en yüksek frekansa sahip temanın “İş bulma fırsatının fazla olması” olduğu görülmektedir. Bunu “Öğretmenlik mesleğini sevmesi” teması izlemektedir. Daha sonra ise sırasıyla “Çalışma saatlerinin uygun olması”, “Ekonomik nedenler”, “Kadınlar için ideal bir meslek olması”, “İdealindeki meslek olması”, “Üniversite giriş puanının bu bölüme yetmesi” ve “Ebeveyn isteği üzerine” teması takip etmektedir. Bu soruya bazı öğretmenlerin verdiği yanıtlar şöyledir;

Benim öğretmenlik mesleğini seçmemdeki neden, iş bulma şansının fazla olmasıydı. Çünkü bizim zamanımızda fazla öğretmen adayı bulunmamaktaydı. Mezun olan öğretmenlerin atama şansı yüksekti. Ancak son zamanlarda öğretmenlerin birçoğu en verimli yıllarını atama umudu ile harcamaktadırlar (Öğretmen 16).

Öğretmenlik mesleği diğer mesleklere oranla daha uygun çalışma saatlerine sahiptir. Öğretmenlik mesleğini bu nedenden dolayı tercih ettim (Öğretmen 35).

Üniversiteye giriş sınavında aldığım puan ile yazabileceğim en mantıklı meslek öğretmenlikti. Bu nedenden ötürü öğretmenlik mesleğini tercih ettim (Öğretmen 23).

Öğretmenlik mesleğini çok seviyorum ve idealimdeki meslek olduğundan bu mesleği seçtim (Öğretmen 11).

Benim düşünceme göre bir kadının yapabileceği en ideal meslek öğretmenliktir. Kendimde bir kadın olduğum için öğretmenlik mesleğini kendime uygun ve en ideal meslek olarak gördüğümünden bu mesleği seçtim (Öğretmen 27).

Açıkçası hayalimdeki meslek öğretmenlik değildi. Bu mesleği seçerken büyük bir istekle seçmedim. Anne ve babamın yönlendirmesi üzerine seçtim (Öğretmen 34).

Araştırmanın “Tekrar seçme şansınız olsaydı öğretmenlik mesleğini seçer miydiniz?” sorusu ana tema olarak kabul edilmiştir. Analizlerden elde edilen temalar ve alt temalar Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmenlik Mesleğini Tekrar Seçip Seçmeyeceğine İlişkin Görüşler

Temalar ve Alt Temalar	Frekans	Yüzde (%)
1. Evet		
1.1. Öğretmenlik mesleğini sevmesi	7	10.29
1.2. Çalışma saatlerinin uygun olması	4	5.89
1.3. Kadınlar için ideal bir meslek olması	4	5.89
2. Hayır		
2.1. Değersizleştirilmiş bir meslek haline getirilmiş olması	17	25.00
2.2. Eğitim sistemindeki eksiklikler	14	20.59
2.3. Düşük ücret almaları	12	17.64
2.4. Çalışma koşullarının kötü olması	5	7.35
2.5. Kariyer basamaklarında yükselmenin olmaması	5	7.35
Toplam	68	100

Tablo 3 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini tekrar seçip seçmeyeceğine ilişkin görüşlerine göre en yüksek frekansa sahip alt temanın “Değersizleştirilmiş bir meslek haline getirilmiş olması” olduğu görülmektedir. Bunu “Eğitim sistemindeki eksiklikler” alt teması izlemektedir. Daha sonra ise sırasıyla “Düşük ücret almaları”, “Öğretmenlik mesleğini sevmesi”, “Çalışma koşullarının kötü olması”, “Kariyer basamaklarında yükselmenin olmaması”, “Çalışma saatlerinin uygun olması” ve “Kadınlar için ideal bir meslek olması” alt temaları takip etmektedir. Bu soruya bazı öğretmenlerin verdiği yanıtlar şöyledir;

“Tekrar seçme şansım olsa, gene öğretmenlik mesleğini seçerdim. Çünkü gerçekten bu mesleği çok seviyorum ve gönülden yapıyorum” (Öğretmen 2).

“Evet, kesinlikle seçerdim. Öğretmenlik mesleğini hem çok seviyorum hem de kadınlar için ideal bir meslek” (Öğretmen 26).

“Hayır seçmezdim. Çünkü eskiden öğretmenlik mesleğinin kendine özgü bir itibarı vardı. Zaman içinde gerek eğitim politikamız gerekse başka nedenler toplumda öğretmenlik mesleğini değersizleştirdi” (Öğretmen 8).

“Hayır seçmezdim. Çünkü eşim çalışmıyor ve tek maaşla geçinmeye çalışıyorum. Çocuklarımın eğitimi için yeterli imkânım yok. Onların isteklerini karşılayamıyorum” (Öğretmen 28).

“Hayır seçmezdim. İlk neden olarak eğitim sistemimizdeki aksamaları gösterebilirim. İkinci neden olarak ise, çalışma koşullarının kötü olmasını gösterebilirim” (Öğretmen 1).

Araştırmanın “Aldığınız maaş mesleğinize ilişkin algınızı nasıl etkiliyor?” sorusu ana tema olarak kabul edilmiştir. Analizlerden elde edilen temalar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Aldıkları Maaşların Mesleklerine Karşı Algılarını Nasıl Etkilediğine İlişkin Görüşler

Temalar	Frekans	Yüzde (%)
Olumsuz etkilemekte	23	63.89
Etkilememekte	8	22.22
Olumlu etkilemekte	5	13.89
Toplam	36	100

Tablo 4 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin aldıkları maaşların mesleklerine karşı algılarını nasıl etkilediğine ilişkin görüşlerine göre en yüksek frekansa sahip temanın “Olumsuz etkilemekte” olduğu görülmektedir. Bunu “Etkilememekte” ve “Olumlu etkilemekte” teması takip etmektedir. Bu soruya bazı öğretmenlerin verdiği yanıtlar şöyledir;

“Öğretmenlik elbette maddiyatla eşdeğer tutulacak bir meslek değildir. Ancak öğretmenlerin mesleklerini daha layıkıyla yapabilmesi ve sosyo-ekonomik durumlarının mesleğe yansımaları engellemek için öğretmenlerin aldıkları ücretlerde iyileştirme yapılmalıdır” (Öğretmen 36).

“Diğer meslek gruplarına göre kazancımız daha az. Bilgi ve ahlakın paradan daha önemsiz olduğu bir toplumda maalesef aldığımız ücretten dolayı küçümseniyor ve gereken saygıyı görmüyoruz. Bu da doğrudan mesleğe karşı algımızı etkiliyor” (Öğretmen 15).

“Aldığım maaş mesleğime ilişkin tutumuma etki etmemektedir. Çünkü öğretmenlik mesleği gönül işidir” (Öğretmen 20).

“Olumlu etkiliyor. Çünkü birçok meslek grubuna göre iyi sayılabilecek bir maaş alıyoruz” (Öğretmen 5).

Araştırmanın “Sınıf öğretmenlerinin mesleklerine karşı algılarını olumlu yönde etkileyebilmek için neler yapılabilir?” sorusu ana tema olarak kabul edilmiştir. Analizlerden elde edilen temalar Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Sınıf Öğretmenlerinin Mesleklerine Karşı Algılarını Olumlu Yönde Etkileyebilmek İçin Neler Yapılabilir Sorusuna İlişkin Görüşler

Temalar	Frekans	Yüzde (%)
İtibarını yeniden kazanması sağlanabilir	19	19.19
Eğitim sistemimiz gözden geçirilebilir	15	15.15
Zor koşullarda çalışanlar için ek hizmet puanı, kıdem vb. verilebilir	14	14.14
Öğretmenlere kariyer basamakları sunulabilir	12	12.12
Ücretlerinde iyileştirilme yapılabilir	12	12.12
Çalışma koşulları iyileştirilebilir	9	9.09
Ödüllendirme yapılabilir	7	7.07
Ücretli öğretmenlik kaldırılabilir	7	7.07
Öğretmenlerin sosyal imkânları artırılabilir	4	4.04
Toplam	99	100

Tablo 5 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin mesleklerine karşı algılarını olumlu yönde etkileyebilmek için neler yapılabilir sorusuna ilişkin görüşlerine göre en yüksek frekansa sahip temanın “İtibarını yeniden kazanması sağlanabilir” olduğu görülmektedir. Bunu “Eğitim sistemimizin gözden geçirilmesi” teması izlemektedir. Daha sonra ise sırasıyla “Zor koşullarda çalışanlar için ek hizmet puanı, kıdem vb. verilebilir”, “Öğretmenlere kariyer basamakları sunulabilir”, “Ücretlerinde iyileştirilme yapılabilir”, “Çalışma koşulları iyileştirilebilir”, “Ödüllendirme yapılabilir”, “Ücretli öğretmenlik kaldırılabilir” ve “Öğretmenlerin sosyal imkânları artırılabilir” teması takip etmektedir. Bu soruya bazı öğretmenlerin verdiği yanıtlar şöyledir;

“Köyde çalışan sınıf öğretmenlerinin çalışma şartları çok zordur. Sınıf öğretmenlerinin bu zor olan çalışma şartları uygun hale getirilebilir. Şehirde çalışan öğretmenlerin sınıf öğrenci mevcutları çok fazla olduğundan sınıf öğrenci mevcutları azaltılabilir. Düşünün; çok kalabalık bir sınıfta öğretmenin ders anlattığını, zihnen ne kadar yorulduğunu ve yıprandığını anlayabilirsiniz” (Öğretmen 24).

“Öğretmenlik mesleğine hak ettiği değer ve itibarın verilmesi lazım. Ayrıca öğretmen maaşlarında iyileştirme yapılabilir ve böylelikle öğretmenlerin geçim sıkıntısı yaşamadan sadece öğrencilerine ve mesleklerine odaklanması sağlanabilir” (Öğretmen 30).

“Öncelikle şunu söylemek istiyorum; ücretli öğretmenlik derhal kaldırılmalıdır. Ücretli öğretmenlik, öğretmenlik mesleğinin itibarını ve saygınlığını düşürüyor. Hiç siz ücretli doktor, mühendis ve avukat gördünüz mü? Ama ücretli öğretmen gördük ve halen görmeye devam ediyoruz. Bu durum şunu gösteriyor; öğretmenlik herkes tarafından yapılabilen ve çokta önemli olmayan bir meslektir” (Öğretmen 14).

“Öğretmenin eğitim ile ilgili olumlu performansları değerlendirilmeli ve derhal ödüllendirilmelidir. Bu ödüllendirme hakkaniyet ile yapılmalıdır. Hakkaniyet diyorum. Çünkü öğretmenlik mesleğinde takdir, teşekkür, başarı belgesi, maaş ile ödüllendirme gibi ödüllendirmeler var. Ancak bunların hakkaniyet ile dağıtılmadığını düşünüyorum” (Öğretmen 7).

“Öğretmenlik mesleğine kariyer basamakları getirilmelidir. Eskiden uzman ve başöğretmen gibi çok güzel bir uygulama vardı. Ancak şuan bu uygulama yok. Bu uygulamanın tekrar getirilmesi gerekir ve böylelikle öğretmenlere mesleklerinde yükselebileme fırsatı sağlanabilir” (Öğretmen 32).

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Sonuç ve Tartışma

Sınıf öğretmenleri, öğretmenlik mesleğini eğiten ve öğreten, fedakârlık yapılan, vicdani, kutsal, yol gösteren ve itibarsızlaştırılan bir meslek olarak tanımlamaktadırlar. Bu araştırmanın sonucu Koç (2014)'un yapmış olduğu çalışmasındaki, öğretmenlik mesleğinin şüphesiz en temel özelliklerinden birinin fedakârlık ve gönüllülük gerektiren bir uzmanlık alanı olduğu sonucu ile paralellik göstermektedir. Benzer bir şekilde Karamustafaoğlu ve Özmen (2004) de yapmış oldukları çalışmada, öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin yüce, ideal gibi değer içerikli kavramlarla tanımladıkları sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuçlara göre sınıf öğretmenleri, öğretmenlik mesleğini yüce ve değer içerikli kavramlar ile nitelendirdiği görülmektedir. Ayrıca bazı öğretmenler, öğretmenlik mesleğini bu yüce ve değerli kavramların yanında toplumun öğretmenlik mesleğini algılanma biçimi ve eğitim politikalarımız nedeni ile değersizleştirilmiş bir meslek olarak tanımlamışlardır.

Yapılan bu araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenler, öğretmenlik mesleğinin kadınlar için ideal bir meslek olduğunu ve kadın öğretmenlerin bundan dolayı öğretmenlik mesleğini seçtiklerini ifade etmişlerdir. Benzer bir şekilde Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım (2007) yapmış oldukları çalışmada, öğretmenlik mesleğinin bir kadın mesleği olarak algılandığına ilişkin yaygın bir görüş vardır sonucuna ulaşmışlardır. Çermik, Doğan ve Şahin (2010) de yapmış oldukları çalışmada, sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini “kadın mesleği” olarak algılandığı sonucuna varmışlardır. Diğer meslek gruplarının genel olarak mesai saatlerinin 08:00-17:00 olduğu düşünüldüğünde; öğretmenlik mesleğinin ikili öğretim gösteren okullar için 07:30-12:20 ve 12:30-17:20, tam öğretim gösteren okullar için 08:30-14:00 mesai saatleri ve öğretmenlik mesleğinin fiziksel güç gerektirmemesi kadınlar için ideal bir meslek olarak algılanmasının nedenleri olarak gösterilebilir.

Yapılan bu araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinden biri de öğretmenlik mesleğinin diğer meslek gruplarına oranla memuriyete atama şansının fazla olması görülmüştür. Benzer bir şekilde Bozdoğan ve diğerleri (2007) yapmış oldukları çalışmada, öğretmenliği tercih eden öğrencilerin bu mesleği iş imkânının hazır olması ve kazancın sürekli olması nedeniyle hem kendileri hem de aileleri için bir güvence kaynağı olarak gördüklerini için seçtikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Yapılan bu araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenler, öğretmenlik mesleğini ebeveynlerinin isteği üzerine ve üniversite giriş puanlarının öğretmenlik bölümüne yettiği için seçtiklerini görülmüştür. Benzer bir şekilde Çermik ve diğerleri (2010) yapmış oldukları çalışmada, öğretmenlerin ÖSS puanlarının bu bölüme yetmesinden dolayı öğretmenlik

mesleğini seçtikleri sonucuna varmışlardır. Karamustafaoğlu ve Özmen (2004) de yapmış oldukları çalışmada, Adayların ÖSS tercihlerinde öğrenim gördükleri programlara ilk on tercihleri arasında yer vermemelerinin oldukça düşündürücü olduğunu vurgulamış ve gelecekteki eğitim kadrolarında bulunacak bu öğretmen adaylarının mesleklerini isteyerek seçmedikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin, üniversite giriş puanının bu bölüme yetmesi ve bu bölümü ebeveynlerin isteği üzerine seçmesi, bu mesleği kendi istekleri ile seçmediklerinin nedenleri olarak görülebilir.

Sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini tekrar seçme nedenleri arasında öğretmenlik mesleğini çok sevmesi, çalışma saatlerinin uygun olması, kadınlar için ideal bir meslek olması görülmüştür. Buna karşın, sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini tekrar seçmek istememelerinin nedenleri arasında ise, değersizleştirilmiş bir meslek haline getirilmiş olması, eğitim politikamızdaki eksiklikler, düşük ücret almaları, çalışma koşullarının kötü olması ve kariyer basamaklarında yükselmenin olmaması görülmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin aldıkları ücretlerin öğretmenlik mesleğine ilişkin olarak olumsuz bir tutuma sahip olmalarına neden olduğu görülmüştür. Bunun nedeni olarak da, diğer lisans mezunlarına (doktor, avukat, mühendis vb.) göre düşük ücret almaları, ailelerine gerekli maddi olanakları sağlayamamaları ve toplumda düşük ücret aldıkları için gerekli saygıyı görmemeleri görülebilir.

Ücretli öğretmenlik gibi uygulamaların, öğretmenlerin mesleklerine ilişkin algılarını olumsuz etkilediği görülmüştür. Bu uygulama, öğretmenlik mesleğinin herkes tarafından yapılabilecek basit bir meslek olarak algılanmasına neden olmaktadır. Çünkü bir doktorun alternatifi olarak ‘‘ücretli doktor’’, bir mühendisin alternatifi olarak ‘‘ücretli mühendis’’, bir avukatın alternatifi olarak da ‘‘ücretli avukat’’ uygulamaları bulunmamaktadır. Bu durum, öğretmenlerimizin mesleklerine ilişkin olumsuz bir algıya sahip olmasına neden olmaktadır.

Öğretmenler mesleklerine başlarken öğretmen olarak başladıklarını ve emekliliğe kadar öğretmenlikte herhangi bir kariyer basamağının bulunmadığını ifade etmişlerdir. Bu durum da, öğretmenlerin mesleklerine ilişkin olumsuz bir tutuma sahip olmalarına neden olmaktadır. Ancak daha önceleri uygulamaya konan ve güzel bir uygulama olarak görülen öğretmen, uzman öğretmen ve başöğretmen gibi kariyer basamaklarının getirilmesi, öğretmenlerin mesleklerine ilişkin olumlu bir tutuma sahip olmalarını sağlayabilir.

Öneriler

- Öğretmenlik mesleğinin kaybettiği itibarını yeniden kazanması sağlanabilir.
- Zor koşullarda çalışan öğretmenler için ek hizmet puanı, kıdem vb. verilebilir.
- Öğretmenlerin görevlerinde yükselebilmesi için uzman öğretmen ve başöğretmen unvanlarının yeniden getirilmesi sağlanabilir.
- Öğretmenlerin aldıkları maaşlarda iyileştirilme yapılabilir.
- Öğretmenlerin çalışma koşulları iyileştirilebilir.
- Başarılı öğretmenlerin objektif kriterlere göre ödüllendirilmesi yapılabilir.
- Öğretmenlerin sosyal imkânları artırılabilir.
- Ücretli öğretmenlik uygulaması kaldırılabilir.

KAYNAKLAR

- Alkan, C. (2000). Meslek ve öğretmenlik mesleği. Sönmez, V. (ed.), Öğretmenlik mesleğine giriş (ss. 191–230). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ataklı, A. (1996). İlkokul öğretmenliğinde kişisel niteliklerin ve işe güdülenmenin önemi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 221.
- Bek, Yıldırım (2007). *Öğretmenin toplumsal/mesleki rolleri ve statüsü*. Yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Bozdoğan, A. E., Aydın, D. & Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2).
- Çelikten, M. & Can, N. (2003). Yönetici, öğretmen ve veli gözüyle ideal öğretmen, *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 253-267.
- Çermik, H., Doğan, B. & Şahin, A. (2010). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 201-212.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdem, A. R. & Şimşek, S. (2000), “PAÜ Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenliği seçmelerinde etkili olan faktörler”, *II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu*, 18 Mart Üniv. Çanakkale.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Gürses, A., Doğan, Ç., Özkan, E., Açıkyıldız, M., Bayrak, R. & Yalçın, M., (2005). Alan öğretmeni yetiştirmede tezsiz yüksek lisans eğitiminin sonuçlarının değerlendirilmesi. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9. 1–10
- Karamustafaoğlu, O. & Özmen, H. (2004). Toplumumuzda ve Öğretmen Adayları Arasında Öğretmenlik Mesleğine Verilen Değer Üzerine Bir Araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2(6), 35-49.
- Koç, E. S. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen ve öğretmenlik mesleği kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1).
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Ocak, G. & Gündüz, M. (2008). Öğretim ilke ve yöntemleri (2. Baskı). Ocak, G. (ed.), Öğretmenlik mesleğinin genel sorumluluk ve yeterlikleri (ss. 403-424). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Seferoğlu, S. S. (2001). Sınıf öğretmenlerinin kendi mesleki gelişimleriyle ilgili görüşleri, beklentileri ve önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, (149), 12-18.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

All of the professions in a society are important. However, amongst all of these professions, teaching has a distinctive importance. It's because of that teachers are the ones who raise doctors, lawyers, prosecutors, engineers etc. If we want doctors, lawyers, prosecutors or engineers to be competent, then we have to raise the teachers in a better way. Subsequent to that, we have to make teachers love their professions so that they can be successful in their fields. If teachers have negative opinions about their professions, they won't likely to be successful. Aim of this research is to evaluate classroom teachers' opinions relating to teaching profession. This research's study group consists 36 classroom teachers working in Diyarbakır in 2016-2017 educational year. Qualitative research method is used in this research. Research's data was gathered by using semi-structured interview form and all of the gathered data is content-analysed. The consistency was found to be 94% with the aim of providing coding consistency and coding by two different researchers in the field. During the analysis, codes were created reflecting the opinions expressed by the teachers towards the questions. After encoding, the process of matching the data has been started. In the matching process, the codes are merged to create sub-themes and each sub-theme is placed under the themes.

According to the results of the research, the main reasons of teachers' negative opinions relating to teaching profession can be listed as; low-paid salary, discredit in society, working under difficult conditions. Besides, the main reasons of having positive opinions can be listed as; favourable working hours and its being suitable for women. Besides, it is shown that implementations like 'paid (substitute) teachers' affect teachers' opinions about their professions in a negative way. This implementation causes a misunderstanding amongst society as if teaching is an ordinary profession, which can be managed by anyone just because there are no other implementations like 'paid (substitute) doctor', 'paid (substitute) engineer' or 'paid (substitute) lawyer' as an alternative. Thus; this condition causes teachers' to have a negative perception about their own professions.